

ПРОФІЛІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я, 2023

Полтавська область

Центр громадського здоров'я

Ресурси охорони здоров'я. Діяльність закладів охорони здоров'я

Кількість постійного населення Полтавської області станом на 1 січня 2022 року (наявні офіційні дані) становила 1 344 445 осіб, що складало 3,28 % від загально-го населення України. Наведені дані ресурсів охорони здоров'я та діяльності медичних закладів області вказують на те, що частки всіх показників перевищують (в більшості випадків суттєво) частку населення області в структурі населення України. Отже, формально Полтавська область добре забезпечена медичними ресурсами та має відмінні показники діяльності медичних закладів. Помітне або суттєве перевищення частки майже всіх показників діяльності закладів охорони здоров'я над часткою населення можна пояснити віддаленістю області від лінії бойових зіткнень армій України та РФ.

Показник	Україна	Полтавська обл.	%
Кількість населення	40 997 698	1 344 445	3,28
Число лікарняних закладів	1 096	50	4,56
Загальне число ліжок	228 351	9 194	4,03
Число закладів, які надають амб.-поліклінічну допомогу	2 307	104	4,51
Число амб.-поліклінічних закладів, які мають денні стаціонари	1 202	56	4,66
Число ліжок в денних стаціонарах	32 904	1 458	4,43
Проліковано хворих в денних стаціонарах	1 203 745	46 983	3,90
Кількість викликів швидкої медичної допомоги	4 660 255	242 498	5,20
Загальна чисельність лікарів (без зубних)	133 237	5 949	4,46
Загальна чисельність середнього мед.персоналу	229 368	9 854	4,30

Питома вага показників регіону в Україні за 2023 р., %

Підсумки пандемії COVID-19 в Україні та регіоні 2020-2023 роках

З березня 2020 по червень 2023 року як в цілому в Україні, так і в Полтавській області тривала пандемія COVID-19. За цей період в регіоні було зареєстровано 234395 підтверджених випадків цієї інфекції або 4,21 % від всіх випадків в Україні, що на 28,3 % перевищує частку населення області в структурі населення кра-

їни. Це може вказувати як на дещо більшу природну інтенсивність циркуляції збудника в області, ніж в середньому по Україні, так і на більш якісні заходи з виявлення випадків COVID-19. Щодо кількості померлих, то в області % померлих на чверть більше % населення області в структурі населення країни. Летальність в області (1,97 %) дещо менше від летальності в цілому по Україні (2,02 %).

Примітним є те, що летальність медпрацівників в області також дещо менша, ніж відповідний загально-український показник.

Показник	Україна	Полтавська обл.	Питома вага, %
Кількість підтверджених випадків COVID-19, всього	5 562 748	234 395	4,21
Померло від COVID-19, всього	112 481	4 629	4,12
Летальність сукупного населення від COVID-19, %	2,02	1,97	-
Кількість випадків COVID-19 серед медпрацівників	154 637	4 421	2,86
Кількість померлих від COVID-19 серед медпрацівників	1 256	32	2,55
Летальність медпрацівників від COVID-19, %	0,81	0,72	-
Питома вага (%) щеплених від COVID-19 серед тих, хто захворів з початку вакцинації	17,1	24,1	-

Найбільш поширені інфекційні захворювання регіону

Групою інфекційних захворювань з найбільшими показниками реєстрації як в Україні, так і в Полтавській області є ГРВІ, які помітно перевищують показник України (на 45,1 %). Серед інших респіраторних інфекцій в 2023 році в області доволі високі показники мала вітряна віспа (на 18 % вище, ніж в цілому в Україні). Грип та скарлатина мали незначне перевищення, в порівнянні із загальними показниками в Україні. Стан захворюваності на кишковій інфекції в Полтавській області дещо гірший, ніж в цілому в Україні по всім представленим нозологіям, але не критичний. Захворюваність на зоонозні сальмонельози фактично така, як в цілому в Україні.

Зоонозна хвороба Лайма більше, ніж втричі переважає показник України, а лептоспіроз – в 5 разів менше, ніж загальний по Україні. не відрізняється. Аскаридоз в регіоні має показник показник захворюваності майже вдвічі менший, ніж в цілому в Україні.

Інфекції	Україна, на 100 тис. нас.	Полтавська обл., на 100 тис. нас.
ГРВІ	12 749,45	18 478,55
Грип	32,41	37,12
Вітряна віспа	96,64	114,69
Скарлатина	25,48	29,60
ГКІ встановленої етіології	52,93	88,66
ГКІ невстановленої етіології	70,01	108,97
Інші (зоонозні) сальмонельзи	10,76	10,41
Ротавірусний ентерит	7,32	14,21
Хвороба Лайма	11,98	36,97
Лептоспіроз	1,06	0,22
Аскаридоз	40,56	26,48

Захворюваність в регіоні та в Україні за 2023 рік

Спалахи інфекційних захворювань в Україні та регіоні в 2023 р.

Кількість спалахів інфекційних захворювань в 2023 році в Полтавській області становить 0 % від їх загальної кількості в Україні. Відсутність спалахів в 2023 р. можливо пояснити достатньою забезпеченістю області медичними ресурсами та відносною віддаленістю області від лінії бойових зіткнень армій ЗСУ та рф.

Показник	Україна	Полтавська обл.	Питома вага, %
Кількість спалахів, всього	64	0	0
Кількість випадків в межах зафіксованих спалахів	627	0	0
Середня кількість випадків на 1 спалах	9,80	0	–
Захворюваність на 100 000 населення в межах спалахів	1,53	0	–
Лабораторно підтвержені випадки інфекційних хвороб у межах спалахів, %	78,30	–	–
Питома вага спалахів кишкових інфекцій, %	89,10	–	–

Соціально значущі інфекційні хвороби

Туберкульоз (ТБ)

В 2023 році в Полтавській області захворюваність на туберкульоз (нові випадки + рецидиви), захворюваність

на ТБ + ВІЛ та смертність від нього були дещо вищими, ніж в цілому в Україні, але дитяча захворюваність була вдвічі нижчою (5,3 на 100 тис. нас. проти 10,4 на 100 тис. нас. в Україні).

Загалом дещо вищі показники інцидентності та смертності в області в порівнянні із загальноукраїнськими показниками не корелюють з тим фактом, що показники ефективності лікування ТБ практично не відрізняються (або мало відрізняються) від аналогічних загальнонаціональних показників і були в межах від 59,1 % до 78,8 % в області проти 63,2–77,5 % в Україні.

Показник	Україна	Полтавська обл.
Захворюваність на ТБ (нові випадки + рецидиви), на 100 тис. нас.	48,4	59,1
Захворюваність на ТБ у поєднанні з ВІЛ (нові випадки + рецидиви), на 100 тис. населення	8,2	8,3
Захворюваність на ТБ серед дітей віком 0–14 років (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. нас.	10,4	5,3
Смертність від ТБ сукупного населення, на 100 тис. нас.	6,9	9,0
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ), %	77,5	78,8
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ/ВІЛ), %	64,5	59,1
Ефективність лікування (МЛС-ТБ), %	63,2	72,1

Показники ТБ у Полтавській області та Україні за 2023 р.

ВІЛ/СНІД

В 2023 році в Полтавській області на обліку знаходилось 3 785 осіб з ВІЛ-інфекцією, з яких 313 було вперше виявлено у цьому ж році, що становить відповідно 2,4 % та 2,45 % від показників по Україні.

Кількість нововиявлених хворих на СНІД становить 42 особи, тобто 1,25 % від показника по Україні.

Слід зазначити, що у 2023 році число нових смертей від СНІДу в області становило 41 випадок. Це 2,39 % від всіх випадків смертей безпосередньо від СНІДу по всій Україні.

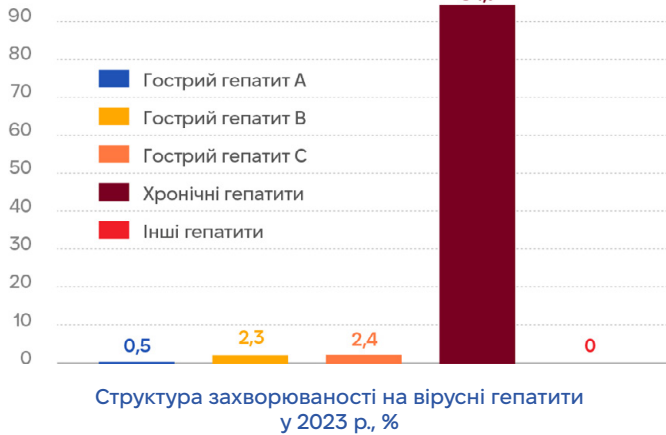
Показник	Україна	Полтавська обл.	%
Кількість населення	40 997 698	1 344 445	3,28
Число нових випадків ВІЛ-інфекції	12 914	313	2,42
Число нових випадків СНІДу	3 351	42	1,25
Число нових смертей від СНІДу	1 717	41	2,39
Кількість ЛЖВ на обліку	157 435	3 785	2,40

Питома вага показників Полтавської області в Україні за 2023 р., %

Вірусні гепатити

В 2023 році в Полтавській області було зареєстровано 741 випадки вірусних гепатитів, що становить 7,45 % від показника по Україні.

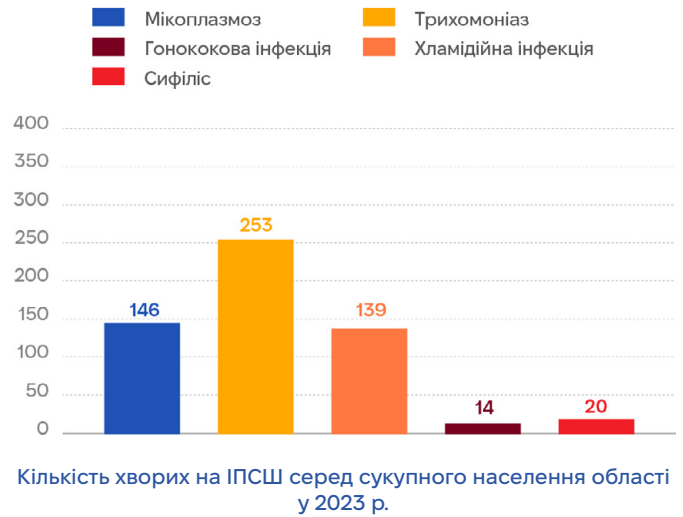
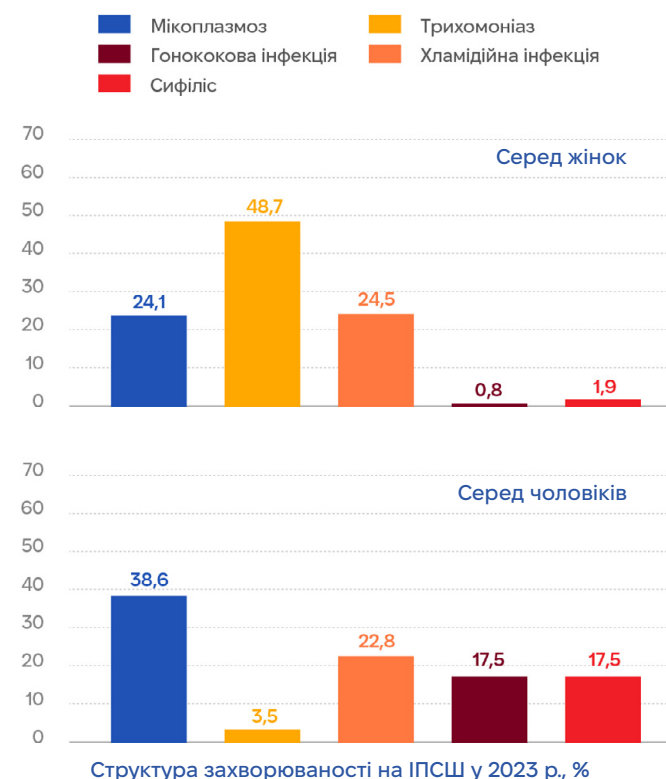
В структурі переважну більшість становить хронічний вірусний гепатит – 97,7 %. Гострі гепатити А, В, С та інші гепатити складають 0,5 %, 2,3 %, 2,4 % та 0 % відповідно.

Інфекції, що передаються статевим шляхом (ІПСШ)

В 2023 році в Полтавській області було зафіксовано 572 випадки захворювання на п'ять ІПСШ-нозологій серед сукупного населення, з яких більше 98 % припадає на дорослих (18 років+). Найбільше (253 осіб) захворіли на трихомоніаз, що становить 44,2 % від усіх випадків ІПСШ.

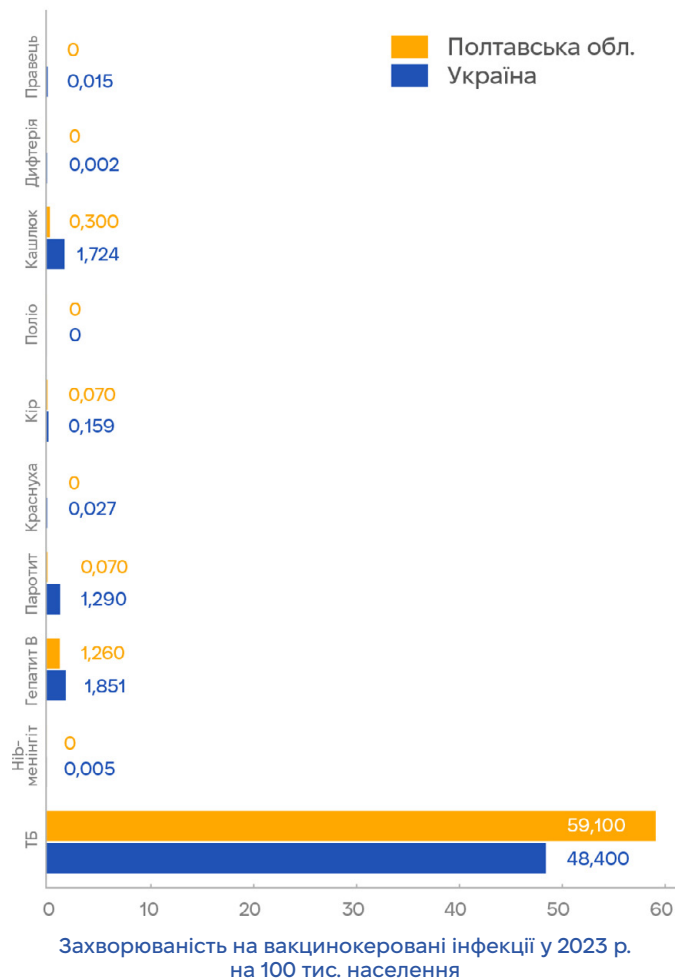
Найбільше випадків ІПСШ було зареєстровано серед жінок – 515 випадків проти 57 серед чоловіків. У чоловіків, найчастіше реєструвались випадки мікоплазмозу (38,6 %), а у жінок – трихомоніаз (48,7 %).

Захворюваність на вакциновані інфекції в 2023 році

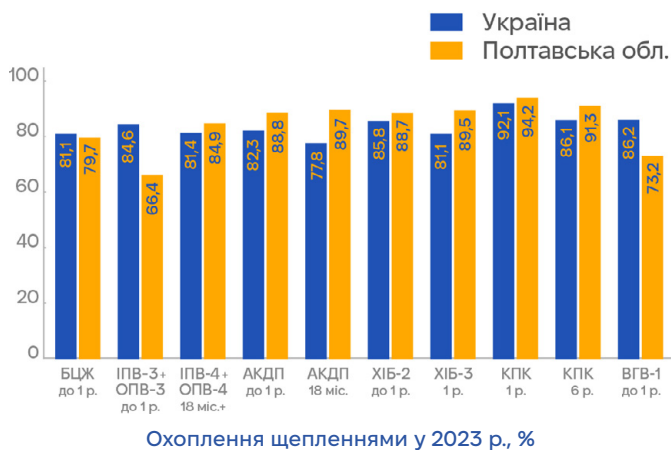
В 2023 році в Полтавській області епідемічна ситуація з вакцинованих інфекцій найбільш несприятливою була по туберкульозу, оскільки показник захворюваності в області дещо перевищував (на 22 %) загальний показник по Україні.

Щодо інших вакцинованих інфекцій, то ситуація в області є відносно сприятливою: захворюваність на Ніб-менінгіт, краснуху, поліомієліт, дифтерію та правець була нульовою. Гепатит В, паротит, кір та кашлюк реєструвались в області на рівні меншому, ніж в Україні в цілому.

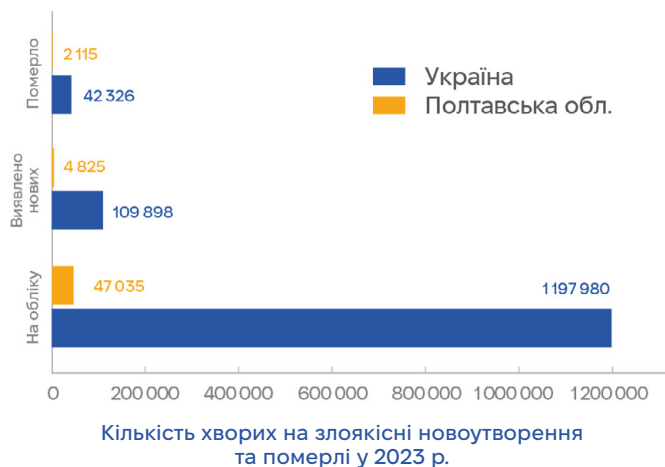

Вакцинація

Порівняно із загальними показниками в Україні в Полтавській області досить високі показники охоплення щепленнями: по 7 з 10 позицій рівні охоплення щепленнями перевищують загальноукраїнські, але тільки за двома позиціями рівень охоплення досягає більше 90%.

більш пізні звернення чоловіків за медичною допомогою. Обтяжуючим фактором для лікування є виявлення злоякісних новоутворень на пізніх стадіях, так в області на 3-й і 4-й стадіях у 2023 році було виявлено 25,9 % нових випадків.

Злоякісні новоутворення

В 2023 році в Полтавській області на обліку перебувало 47 035 хворих на злоякісні новоутворення, що становить 3,93 % від кількості по Україні. В 2023 році було виявлено 4 825 випадків захворювань на злоякісні новоутворення, що становить 10,26 % від кількості хворих, що перебували на обліку в Вінницькій області.

Серед виявлених нових випадків захворювань майже однакова кількість як жінок (51,77 %), так й чоловіків (48,23 %), але серед померлих більше було чоловіків (55,41 %).

Натомість в області смертність від злоякісних новоутворень серед чоловіків (188,49 на 100 тис. населення) відчутно переважала смертність серед жінок (130,49 на 100 тис. населення), що, ймовірно, може вказувати на

Розлади психіки внаслідок вживання психоактивних речовин

В 2023 році в Полтавській області під наглядом перебувало 17 895 осіб з розладами психіки та поведінки від уживання психоактивних речовин, з яких 4 433 особи були охоплені відповідним лікуванням (24,7 %). В Полтавській області в етіологічній структурі хворих під наглядом переважали особи, які вживали алкоголь (85,97 %), опіоїди (8,17 %), інші психоактивні речовини (4,2 %) та канабіоїди (1,66 %).

В 2023 році у Вінницькій області вперше взято під нагляд 1 525 осіб з розладами психіки та поведінки від уживання психоактивних речовин. В етіологічній структурі виявлених хворих переважали особи, які вживали алкоголь (80,46 %), інші психоактивні речовини (12,33 %), канабіоїди (2,89 %) та опіоїди (4,33 %).

Через уживання:		Взято під нагляд з уперше встановленим діагнозом	% серед вперше виявлених в етіологічній структурі	Перебуває під наглядом на кінець звітного року	% в етіологічній структурі серед осіб, що перебувають під наглядом	Охоплені лікуванням, усього	% охоплених лікуванням серед осіб під наглядом
алкоголю ВСЬОГО	Україна	38 312	76,08	441 862	82,66	170 073	38,49
	Область	1 227	80,46	15 384	85,97	2 871	18,66
опіоїдів ВСЬОГО	Україна	4 791	9,51	46 306	8,66	22 854	49,35
	Область	66	4,33	1 462	8,17	949	64,91
канабіоїдів ВСЬОГО	Україна	1 409	2,80	14 333	2,68	4 217	29,42
	Область	44	2,89	297	1,66	28	9,43
інших психоактивних речовин – ВСЬОГО	Україна	5 845	11,61	32 022	5,99	12 031	37,57
	Область	188	12,33	752	4,20	585	77,79
разом	Україна	50 357	100	534 523	100	209 175	39,13
	Область	1 525	100	17 895	100	4 433	24,77

Етіологічна структура розладів психіки та поведінки від вживання психоактивних речовин, 2023 р.

Репродуктивне здоров'я жінок

В 2023 році в Полтавській області було зафіксовано 6 252 пологів та народилося живими в лікарняних закладах 6 312 дітей, що становить відповідно 3,50 % та 3,51 % від кількості пологів і народжених в Україні. Материнська смертність в області становила 9,09 % від загальноукраїнської (в інтенсивних показниках 47,53 на 100 000 новонароджених проти 18,37 на 100 000 новонароджених загалом в Україні).

Малюкова смертність дітей у віці до 1 року в області склала 20 випадки (1,49 %) від 1 345 випадків по усій Україні або 3,17 дітей на 1 000 народжених живими проти 7,49 на 1 000 народжених живими загалом по Україні. Онкологічна захворюваність на найбільш поширені хвороби жіночої репродуктивної сфери в області реєструвалась наступним чином: рак жіночої молочної залози – 594 випадки, рак жіночих статевих органів всіх локалізацій – 533 випадки, в тому числі рак шийки матки – 140 випадків (або відповідно 4,73 %, 4,33 % та 4,72 % від кількості хворих в Україні).

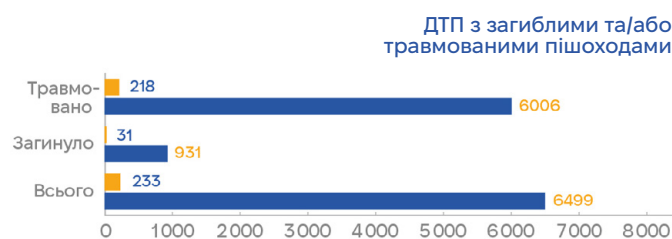
Показник	Україна	Полтавська обл.	%
Пологів всього	178 468	6 252	3,50
Материнська смертність	33	3	9,09
Абортів всього	42 683	1 899	4,45
Народилось дітей живими в лікарняних закладах	179 611	6 312	3,51
Померло дітей у віці до 1 року	1 345	20	1,49
Захворіло на рак жіночої молочної залози	12 568	594	4,73
Захворіло на рак жіночих статевих органів (всі локалізації)	12 311	533	4,33
В тому числі захворіло на рак шийки матки	2 964	140	4,72

ДТП та їх наслідки

В 2023 році у Полтавській області було зафіксовано 974 ДТП з загиблими та/або травмованими особами (4,1 % від всієї кількості по Україні), в яких травмовано 1 249 осіб і загинуло 126 осіб, що становить 4,2 % і 4,1 % відповідно від кількості по Україні.

Всього 233 ДТП зафіксовано із загиблими та/або травмованими пішоходами (3,6 % від всієї кількості по Україні), в яких загинуло 31 та травмовано 218 пішоходів.

Всього 61 ДТП було скоєно з вини пішоходів (8,7 % від всієї кількості по Україні). В цих ДТП загинуло 15 та ще 49 осіб травмовано.

Резюме/рекомендації

Полтавська область добре забезпечена медичними ресурсами та має відмінні показники діяльності медичних закладів. Дані щодо ресурсів охорони здоров'я та діяльності медичних закладів області вказують на те, що частки всіх показників (від 4,03 % до 5,56 %) суттєво перевищують частку населення області в структурі населення України (3,28 %), але тягар на систему громадського здоров'я області має відчутну тенденцію до зростання у зв'язку з повномасштабною війною з РФ.

За підсумками пандемії COVID-19 вклад області в загальний показник зареєстрованих випадків (4,21 %) та смертей від COVID-19 (4,12 %) майже на третину перевищують частку кількості населення області, але летальність в області (1,97 %) дещо менше від летальності в цілому по Україні (2,02 %). Загалом епідемічна ситуація по COVID-19 може вказувати на необхідний рівень готовності медичної інфраструктури до пандемічних загроз, але завжди є необхідність у розвитку та подальшому вдосконаленні протипандемічного потенціалу системи громадського здоров'я області.

Профіль захворюваності регіону на найпоширеніші респіраторні (ГРВІ, грип, вітряна віспа, скарлатина), кишкові інфекції та зоонозні інфекції (хвороба Лайма) в порівнянні з показниками сукупного населення України є несприятливим, але інтенсивність спалахів інфекційних хвороб в області була в 2023 р. нульовою. Отже, при плануванні в регіоні протиепідемічних та профілактичних заходів щодо найпоширеніших інфекційних хвороб потрібно враховувати строкатість проявів епідемічного процесу та застосовувати диференційований підхід.

В 2023 році в Полтавській області захворюваність на туберкульоз та смертність від нього були дещо вищими, ніж в цілому в Україні, але дитяча захворюваність була вдвічі нижчою (5,3 на 100 тис. нас. проти 10,4 на 100 тис. нас. в Україні). Показники інших соціально значущих інфекцій (ВІЛ/СНІД, вірусні гепатити та ІПСШ) області мають незначне перевищення в порівнянні з Україною або не перевищують загальні показники по країні. Враховуючи, що в Україні загалом наявні високі

показники захворюваності на ці соціально небезпечні інфекційні хвороби, то це вимагає впровадження нових та посилення вже існуючих профілактичних програм для зменшення захворюваності та тягаря соціально значущих інфекцій для населення області.

Порівняно із загальними показниками в Україні в Полтавській області досить високі показники охоплення щепленнями: по 7 з 10 позицій рівні охоплення щепленнями перевищують загальноукраїнські, але тільки за двома позиціями рівень охоплення досягає більше 90%, тому в області доцільно провести додаткові заходи для підвищення охоплення щепленнями.

Близько 25,9 % злоякісних новоутворень в області виявляється на пізніх стадіях, що також потребує вжиття заходів з покращення виявлення онкозахворювань системою охорони здоров'я регіону, оскільки раннє виявлення злоякісних новоутворень збільшує шанси на успішне лікування та збільшує виживання хворих.

Враховуючи те, що серед розладів психіки внаслідок вживання психоактивних речовин в області в

етіологічній структурі хворих переважали особи, які вживали алкоголь (85,97 %), то першочергово необхідним є лікування та реабілітація осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання саме алкоголю.

Материнська смертність в області була суттєво більшою за загальноукраїнський показник (47,53 на 100 000 новонароджених проти 18,37 на 100 000 новонароджених загалом в Україні), але малюкова смертність дітей у віці до 1 року в області була менше загальноукраїнської (3,17 дітей на 1000 народжених живими проти 7,49 загалом по Україні). У зв'язку з цим доцільним є інтегрування в діяльність первинної ланки охорони здоров'я послуг з планування сім'ї, антенатального догляду, а також медико-соціальних послуг для підлітків та молоді з використанням принципу «дружнього підходу».

Для зменшення кількості ДТП та травмованих і/або загиблих в них та підвищення безпеки на дорогах потрібна роз'яснювальна робота серед населення та/або проведення інших відповідних заходів.

Список скорочень

ГРВІ	гострі респіраторні вірусні інфекції	ДТП	дорожньо-транспортна пригода
ГКІ	гострі кишкові інфекції	КПК	кір, паротит, краснуха (вакцина)
ТБ	туберкульоз	АКДП	Адсорбована коклюшно-дифтерійно-правцева (вакцина)
ІПСШ	інфекції, що передаються статевим шляхом	БЦЖ	Бацила Кальмета-Жерена (вакцина)
НіВ(ХІВ)	Інфекція, що викликається <i>Haemophilus influenzae type b</i>	ІПВ	Інактивована поліомієлітна вакцина
ВГВ	Вірусний гепатит В	ОПВ	Оральна поліомієлітна вакцина

В даній публікації були використані дані:

Центру громадського здоров'я МОЗ України
 Державної служби статистики України
 Національного канцер-реєстру України
 Департаменту патрульної поліції Національної поліції України
 Державної служби України з питань праці

 www.phc.org.ua
 www.ukrstat.gov.ua
 www.ncru.inf.ua
 www.patrolpolice.gov.ua
 www.dsp.gov.ua